

АНАЛІТИЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ

ЧИ ВПЛИВАЄ БЕЗВІЗ НА УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ПРАЦІ?

Автор: Оксана П'ятковська

(к. е. н., старший наук. співробітник)

Дискусії про те, чи вплине запровадження безвізу на міграційні настрої населення України, зокрема на його бажання працевлаштуватися за кордоном, розпочалися ще задовго до запровадження візової лібералізації. Однак, [як зазначає голова Союзу захисту підприємництва](#), хоча зростання трудової міграції було помітним всі останні роки, але безвізовий режим надав йому суттєвого прискорення. «Таке враження, що усі сидять на валізах», – зазначив він. [Зі слів аналітика порталу rabota.ua](#), пропозицій вакансій від європейських роботодавців завжди було багато, а з початком безвізу їх чисельність зросла ще на 10%.

До початку запровадження візової лібералізації серед населення [найбільш поширеним міфом було те](#), що його ухвалення дасть право на працевлаштування. Однак, вже в червні після [поданих роз'яснень польськими митниками щодо нових умов перетину кордону](#) в рамках дії безвізу, стало зрозуміло, що певні «дірки» у законодавстві Польщі таки є.

Багато ЗМІ почали писати про те, що таким чином [Польща стала першою державою в ЄС, яка законодавчо дозволила](#) працевлаштування негражданам Євросоюзу, що перетнули кордон у рамках безвізового руху. Насправді ж ця норма [була зафіксована ще у попередній редакції закону](#) «Про працевлаштування...» та

стосувалася вибраних країн, зокрема й України.

Водночас деякі зміни відбулися в Угорщині. [Як зазначив Генеральний консул Угорщини в м. Ужгороді Йозеф Бугайла](#) майже одразу після оголошення безвізу, Міністерство національної економіки Угорщини видало відповідний указ, в якому йдеться про спрощену процедуру працевлаштування для громадян України та Сербії. Хоча дія документа розповсюджується лише на ті спеціальності, яких бракує в Угорщині, однак їхній перелік є досить довгий: починаючи від робітничих спеціальностей і закінчуючи фахівцями в медичній та ІТ-сфері.

Таким чином, з введенням безвізу Польща та Угорщина поступово перетворюються на основних країн-реципієнтів українських трудових мігрантів. [Як зазначає аналітик сайту rabota.ua](#), в перерахунку на гривню заробітні плати у цих країнах стартують від 15-20 тис. і можуть досягати 50-60 тис. на місяць для робітничих професій. Тому не дивно, що згідно результатів опитування сайту rabota.ua, більше 70% респондентів цікавляться роботою за кордоном.

Наприклад, у Польщі [якщо минулого року на підставі запрошень від роботодавців](#) було видано 127 тис. національних віз, то лише за перше півріччя 2017 р. – 94,8 тис. До цього ще слід додати [заяви про намір працевлаштування українців у](#)

КОРИСНІ ЛІНКИ:

«Мігранти – підтримка для ринку праці та розвитку підприємництва»

<http://www.ksiazka.ottoworkforce.pl/>

Порадники «Подорожуй відповідально»

<http://europewb.org.ua/poradnyky-podorozhuj-vidpovidalno/>

Дослідження «Настрої серед українських заробітчан»

<http://ampua.org/wp-content/uploads/2015/05/RG-Work-abroad-122016.pdf>

ЗУ Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>

ЗУ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2058-19>

Польщі: якщо у 2016 р. було подано майже 1,3 млн., то за перше півріччя 2017 р. – 905 тис.

Окрім різниці у рівнях заробітних плат, ситуація в Україні ускладнюється ще й зростанням заборгованості їх виплат, що спостерігається протягом 2017 р., при чому, більш ніж половина цієї заборгованості припала саме на економічно активні підприємства.

На фоні цього зазначимо, що кількість нових робочих місць, поданих роботодавцями в Державну службу зайнятості, за рік зросла на 43% і становила 77 тис. Як повідомили у відомстві, зростання відбулося в усіх видах економічної діяльності, зокрема, у сільському господарстві, переробній промисловості, будівництві, торгівлі на 40%-60%. Цілковито зрозуміло, що у Службі наголошують, що «зростання вакансій стало можливим завдяки поліпшенню економічної ситуації, а також завдяки підвищенню співпраці державної служби зайнятості з роботодавцями». Однак, на наш погляд, роль інтенсифікації української трудової еміграції до сусідніх країн ЄС тут очевидно недооцінено, точніше взагалі не враховано, особливо щодо таких сфер економічної діяльності, як сільське господарство та будівництво. Водночас аналітики наголошують, що сучасні тренди трудової міграції українців проявляються в тому, що хвиля міграції охопила всю країну: «Якщо раніше більш активною

була Західна Україна, то сьогодні цей рівень однаковий у всіх регіонах, у тому числі в Києві», – зазначає Олексій Позняк.

Більшість експертів переконані, що такий сплеск трудових міграційних настроїв насамперед відчувають на собі українські роботодавці.

На думку академіка Елли Лібанової, економічні збитки від

*«Інтелектуальні брили
інтернаціональні: вони не
належать якійсь окремій країні. А
ось широкий прошарок
професіоналів – це суттєва
втрата для економіки»*

Елла Лібанова

від'їзду широкого прошарку професіоналів для країни-донора можуть бути більш відчутними, ніж від витоку мізків: «Наприклад, буде західний інвестор в Україні завод, в тому числі під особисті гарантії президента, а працівників знайти не може. По-перше, тому що зарплата пропонується нижче, ніж в тій же Польщі, а по-друге, тому що кадрів уже немає, поїхали».

Якщо проаналізувати динаміку результатів щорічної оцінки ділового клімату в Україні, здійсненого Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, то можна побачити, що уже протягом 2015-2016 рр. серед факторів, що негативно впливали

на малий та середній бізнес в Україні, показник недостатньої кількості кваліфікованих фахівців зріс з 15% до 20%. В умовах інтенсифікації трудових еміграційних потоків можна очікувати, що цей показник у 2017 р. ще більше зросте.

Економіст Ерік Найман впевнений, що за таких умов роботодавці будуть просто змушені підвищувати зарплати, щоб утримати персонал. І при цьому підвищувати ціни на свою продукцію або послуги, щоб компенсувати зростання витрат. Це призведе, з одного боку, до зростання інфляції в Україні, з іншого – до закриття багатьох дрібних підприємств.

Тому, поки українські трудові мігранти, за оцінками аналітиків Barclays, сприяють розвитку економіки Польщі, Верховна Рада України прийняла закон № 2058-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій», який, зокрема, спрощує процедурні вимоги для працевлаштування іноземців.

Зрозуміло, що в умовах глобальної трудової міграції залучення іноземної робочої сили для забезпечення економічної рівноваги на українському ринку праці є важливим регуляторним механізмом, однак, чи не загострить цей крок питання національної безпеки держави?

Аналітичний дайджест містить короткий огляд аналітичних записок, експертних оцінок, оприлюднених у ЗМІ, наукових публікацій та інших інформаційних джерел щодо проблем міграції